

**ECOLOGISCH WERKPROTOCOL KLAVER 11
I.K.V. DE FLORA- EN FAUNAWET**

GEMEENTE HORST AAN DE MAAS
DEVELOPMENT COMPANY GREENPORT VENLO

18 januari 2013
076641505:0.4 - Definitief
B02012.000347.0100

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Doel onderzoek.....	4
1.3	Leeswijzer.....	4
2	Flora- en fauna-onderzoek	5
2.1	Plangebied huidige situatie.....	5
2.2	Planontwikkeling Klaver 11.....	6
2.3	Flora- en fauna-onderzoek Klavertje 4-gebied.....	7
2.4	veldbezoeken 2012.....	8
2.5	Effecten op beschermde planten- en diersoorten.....	12
2.6	Mitigerende maatregelen.....	14
2.6.1	Algemene maatregelen.....	14
2.6.2	Huismus.....	14
2.7	Conclusies t.a.v. de Flora- en faunawet.....	16
3	Ecologisch werkprotocol	17
3.1	Inleiding.....	17
3.2	Huismus.....	17
3.3	Algemene vogelsoorten.....	19
3.4	Afwijkingen.....	19
4	Bronnen	20
Bijlage 1	Wettelijk kader Flora- en faunawet	21
Colofon		25

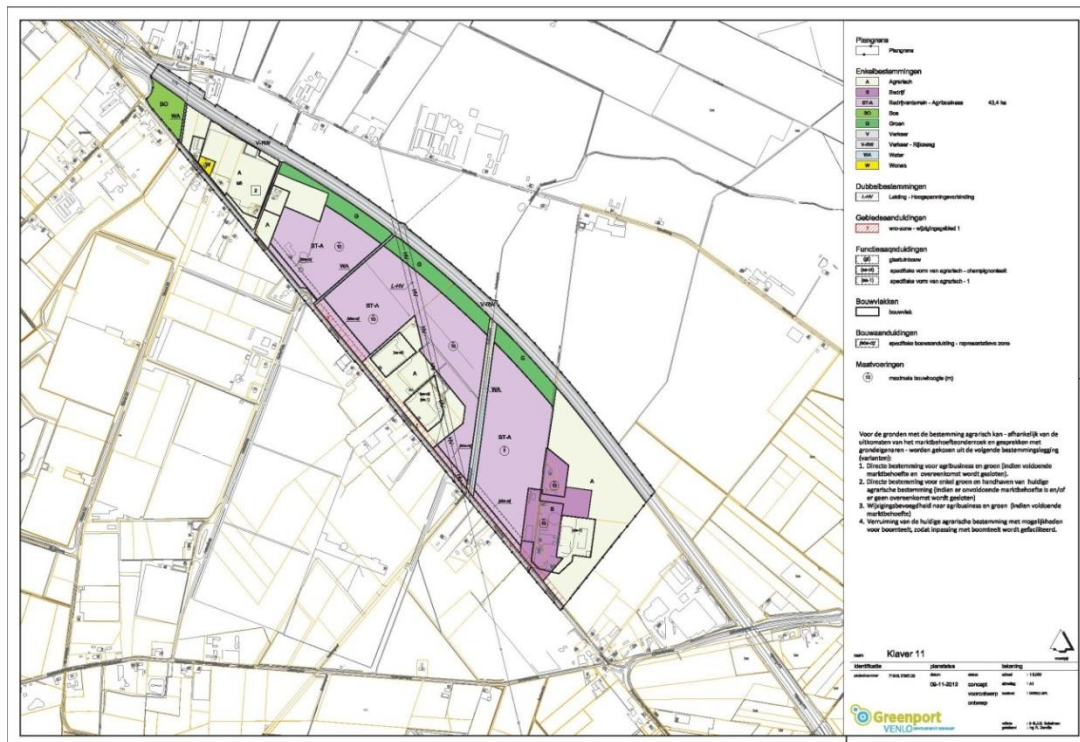
1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

Ten noorden van Venlo ligt het Klavertje 4-gebied, onderdeel uitmakend van Greenport Venlo. Voor het gebied is in 2012 een structuurvisie vastgesteld. In het Klavertje 4-gebied zal nieuwe bedrijvigheid worden gerealiseerd in verschillende klavers. Om medio 2013 te kunnen voorzien in de behoefte naar ruimte voor agribusiness bedrijven wordt een bestemmingsplan en milieueffectrapportage opgesteld voor een deelgebied van het Klavertje 4-gebied te weten Klaver 11.

Het plangebied Klaver 11 is gelegen aan de zuidoostzijde van de A73 in de gemeente Horst aan de Maas. Aan de zuidzijde wordt het plangebied begrensd door de Horsterweg. Het plangebied kent als huidige bestemming voornamelijk agrarisch gebruik. De nieuwe invulling is een bedrijventerrein met agribusiness bedrijvigheid. Bij de herontwikkeling zullen de reeds aanwezige bedrijven gehandhaafd blijven. Uitzondering hierop is de locatie Horsterweg 86, het reeds aanwezige bedrijf hier zal op termijn worden verplaatst naar een andere locatie. In figuur 1 is een concept plankaart weergegeven van het plangebied. De lichtpaarse percelen zijn de percelen die als bestemming bedrijventerrein-agribusiness worden bestemd.

Figuur 1. Plangebied Klaver 11, concept plankaart versie 9 november 2012

1.2 DOEL ONDERZOEK

Om medio 2013 te kunnen voorzien in de vestiging van nieuwe agribusiness bedrijven en (door)ontwikkeling van bestaande agribusiness bedrijven, wordt door DCGV in samenwerking van de gemeente Horst aan de Maas een bestemmingsplan opgesteld voor Klaver 11. In dit kader is het noodzakelijk de planontwikkeling te toetsen aan de vigerende natuurwetgeving, waaronder de Flora- en faunawet. Het uitgangspunt is om wettelijke overtredingen te voorkomen, al of niet door middel van mitigatiemaatregelen en/of planaanpassingen en het benoemen van eventuele kansen om de soortenrijkdom te laten toenemen. Indien dit eerste niet mogelijk is, zal een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd.

Voor de structuurvisie van het Klavertje 4-gebied is in 2011/2012 een planMER opgesteld. Daarbij is een uitgebreid flora- en fauna-onderzoek uitgevoerd en heeft een globale toetsing plaatsgevonden aan de Flora- en faunawet (Schut & Hoogerwerf, 2011). In dit rapport zijn de resultaten uit dit onderzoek ten aanzien van Klaver 11 (deelgebied agribusiness) samengevat. Aan de hand van het onderzoek van Schut & Hoogerwerf (2011) zijn voor Klaver 11 de volgende knelpunten ten aanzien van de Flora- en faunawet geconstateerd:

- Mogelijk verlies van een broedplaats van een buizerd.
- Verlies van broedplaatsen van de huismus.
- Mogelijk tijdelijke verstoring van de kleine modderkruiper.
- Verder is geconcludeerd dat het mogelijk moet zijn een vleermuisroute te behouden.

Op basis van een oriënterend en een aanvullend veldbezoek zijn in dit rapport de aangegeven knelpunten nader beoordeeld en heeft een toetsing aan de Flora- en faunawet plaats gevonden. Uiteindelijk blijkt alleen ten aanzien van de huismus en algemene broedvogelsoorten een mogelijk knelpunt te bestaan.

Voor de huismus en algemene broedvogelsoorten is in dit rapport aansluitend een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarmee mogelijke effecten doelgericht gemitigeerd worden. In het kader van de Flora- en faunawet dient uitsluitend voor de huismus ontheffing te worden aangevraagd.

1.3 LEESWIJZER

Dit rapport bestaat uit twee onderdelen:

- Kwalitatieve beoordeling van het voor Klavertje 4 uitgevoerde flora- en fauna-onderzoek (Schut & Hoogerwerf, 2011), aangevuld met de resultaten van een oriënterend veldbezoek inclusief nadere toetsing aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 2).
- Ecologisch werkprotocol voor de huismus en algemene broedvogelsoorten (hoofdstuk 3).

2 Flora- en fauna-onderzoek

2.1 PLANGEBIED HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied ligt ingeklemd tussen de A73 en de Horsterweg (figuur 2). In het gebied zijn enkele agrarische bedrijven aanwezig, waaronder glastuinbouwbedrijven. Het gebied bestaat deels uit gras- en akkerland, waarin enkele houtwallen zijn gelegen. Vrijwel noord-zuid loopt de beek Gekkengraaf door het gebied (afbeelding 1).

Figuur 2. Luchtfoto huidige situatie plangebied (Google Maps).

Afbeelding 1 (links). De beek de Gekkengraaf, die loopt vanaf de Horsterweg richting de A73.

Afbeelding 2 (rechtsboven). Perceel ten oosten van de Gekkengraaf (aardappels).

Afbeelding 3 (rechtsmidden). Perceel ten westen van de Gekkengraaf (grasland).

Afbeelding 4 (rechtsonder). Perceel ten oosten van de rotonde van de Horsterweg (grasland).

2.2 PLANONTWIKKELING KLAVER 11

Figuur 1 geeft de beoogde inrichting van Klaver 11. Voor de exacte planbeschrijving (en bijbehorende activiteiten), wordt verwezen naar het bestemmingsplan Klaver 11 en de notitie reikwijdte en detailniveau voor de Besluit-MER (ARCADIS, 2012).

Samenvattend behelst de planontwikkeling:

- De ontwikkeling van de in figuur 1 met lichtpaars aangegeven percelen. Hier worden bedrijven (agribusiness) gevestigd. Een definitieve inrichting van de te ontwikkelen percelen is nog niet bepaald.
- Voor de overige percelen worden de huidige rechten overgenomen: Agrarisch voor de lichtgele percelen en Bedrijf voor het donkerpaarse perceel.
- De zone langs de A73 (donkergroen in figuur 1) wordt bestemd als landschappelijke inpassingszone. Dit kan onder andere worden ingevuld door boomteelt (vollegrond), in combinatie met een (smalle) zone permanente beplanting aan de 'binnenkant' (de zuidwestrand van de zone). Een andere optie is dat de hier geplande wal wordt begroeid met korte vegetatie zonder beplanting. Een definitieve keuze hierin is nog niet gemaakt.

De Gekkengraaf (afbeelding 1) wordt niet aangetast, de groenstructuur hierlangs wordt wel verbreed waardoor de ecologische waarden en de omvang van de groenstructuur verbeteren. De aanwezige beplanting langs de Horsterweg blijft in tact en er worden bomen bijgeplaatst op de plekken waar de laanbeplanting ontbreekt. De aanwezige lijnvormige groenelementen in het plangebied worden zoveel mogelijk gehandhaafd en zo mogelijk uitgebreid daar waar dit is onderbroken. De aanwezige bebouwing in het plangebied blijft gehandhaafd, met uitzondering van het perceel van Schrijnwerkers (ten noordwesten van de rotonde in de Horsterweg) waar de aanwezige bebouwing wordt gesloopt.

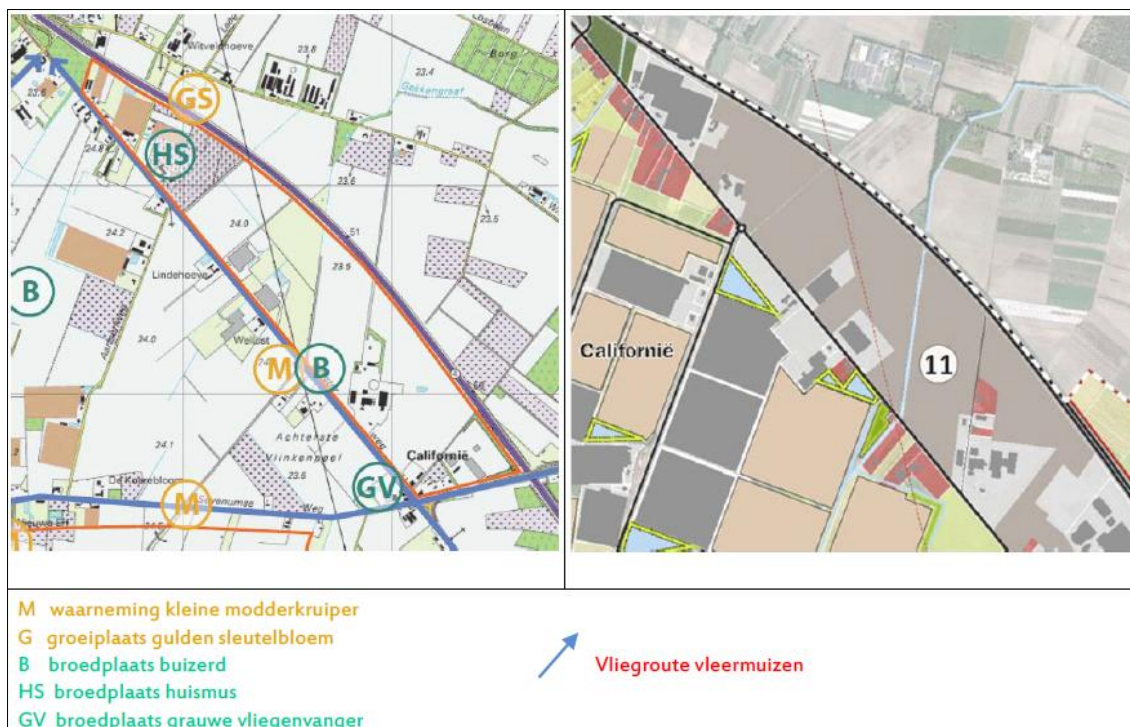
2.3 FLORA- EN FAUNA-ONDERZOEK KLAVERTJE 4-GEBIED

In het rapport 'Beschermd flora en fauna Klavertje 4' (Schut & Hoogerwerf, 2011), is Klaver 11 opgenomen als deelgebied 1. Naast een bureaustudie is in 2010 aanvullend veldonderzoek uitgevoerd. In tabel 1 zijn de gegevens betreffende Klaver 11 (bureaustudie en in 2010 aangetroffen soorten) samengevat.

Soortgroep	Soort	Bureau- onderzoek	Veldonderzoek 2010	Beschermings- categorie Ffwet
Vissen	Kleine modderkruiper	-	1	Tabel 1
Vogels	Boomkruiper	-	3	Categorie 5
	Buizerd	-	1	Categorie 4
	Ekster	-	5	Categorie 5
	Huismus	-	22	Categorie 2
	Koolmees	-	9	Categorie 5
	Steenuil	-	1	Categorie 1
	Torenavalk	-	2	Categorie 5
	Zwarte kraai	-	3	Categorie 5
Zoogdieren	Laatvlieger	1	7	Tabel 3
	Gewone dwergvleermuis	-	> 35	Tabel 3
	Rosse vleermuis	2	-	Tabel 3

Tabel 1. Samenvatting beschermde soorten flora en fauna op grond van Schut & Hoogerwerf (2011).

In het plangebied voor Klaver 11 zijn geen beschermde soorten planten, amfibieën, reptielen en andere zoogdiersoorten dan vleermuizen aangetroffen (figuur 3).

Figuur 3. Beschermd soorten Klaver 11 (kaart uit planMER).

Opmerkingen per soort:

- Kleine modderkruiper: waargenomen in de Gekkengraaf, pal ten noorden van de Horsterweg.
- Buizerd: waargenomen langs Horsterweg. Uit het rapport wordt niet duidelijk of het een nestlocatie betreft, hoewel wel op kaart is aangegeven dat het een broedlocatie betreft.
- Huismus: waargenomen op vier locaties langs de Horsterweg; zowel in noordwesthoek Klaver 11 als bij Californië en op 2 locaties (boerderijen) daartussen. In totaal zijn 22 nesten aangetroffen op 9 locaties.
- Steenuil: langs de Horsterweg, in de noordwesthoek, is één territorium aangetroffen.
- Laatvlieger: uitsluitend foeragerende dieren langs de Horsterweg, geen verblijfplaatsen.
- Gewone dwergvleermuis: uitsluitend foeragerende dieren langs de Horsterweg en bij Californië richting het viaduct over de A73.
- Rosse vleermuis: niet waargenomen in 2010 (archiefwaarneming), locatie onbekend.

De vleermuizen zijn waargenomen langs lijnvormige elementen die fungeren als vliegroute en foerageergebied.

De waarnemingen van de in tabel 1 genoemde categorie 5-vogelsoorten (algemene vogelsoorten) worden hier niet nader besproken, omdat voor vogels geen ontheffing wordt verleend en algemene mitigerende maatregelen (paragraaf 2.6) mogelijk zijn om effecten op deze groep te voorkomen.

2.4 VELDBEZOeken 2012

Op 26 juni 2012 is een oriënterend veldbezoek uitgevoerd. Tijdens dit bezoek is voor de in het flora- en fauna-onderzoek aangetroffen soorten een habitatgeschiktheidsbeoordeling gemaakt. Hierbij is aan de hand van aanwezige landschapskenmerken de mate van geschiktheid van het gebied bepaald. Tevens zijn waarnemingen van planten en dieren genoteerd. Op 28 augustus 2012 is een aanvullend veldbezoek uitgevoerd ten behoeve van de buizerd.

Op basis van de habitatgeschiktheidsbeoordeling zijn de volgende gebiedskenmerken van belang:

- Kleine modderkruiper: de Gekkengraaf heeft ter plaatse van de kruising met de Horsterweg via een duiker zeer helder, langzaam stromend water en een zandige bodem (afbeelding 1).

Figuur 4. Locatie buizerdnest ten zuiden van het plangebied van Klaver 8.

- Buizerd: uit figuur 3 blijkt dat het buizerdnest in een boom langs de Horsterweg aanwezig zou zijn. Ter plaatse (afbeelding 5) is geen nest aangetroffen. De locatie lijkt minder geschikt, vanwege het versturende verkeer over de Horsterweg (waaronder vrachtverkeer) en de aanwezigheid van de hoogspanningsleiding op circa 20 m afstand. Tijdens het oriënterend veldbezoek een roepende buizerd gehoord, ten zuiden van de Horsterweg. Tijdens het aanvullend veldbezoek zijn de bomen langs de Horsterweg ter plaatse nogmaals gecontroleerd, zonder resultaat. Wederom werd een roepende buizerd gehoord, ten zuiden van de Horsterweg. Vervolgens is een buizerdnest aangetroffen in een bosje achter de boerderij die oostelijk van de Gekkengraaf ligt (figuur 4). Dit is 215 m van de plangrens van Klaver 8. Volgens de bewoners gaat het al enige jaren om één exemplaar, er zijn tijd nooit twee buizerds of jongen gezien.
- Huismus: waargenomen op diverse locaties bij woningen/ gebouwen langs de Horsterweg. Mede vanwege aanwezige beplanting rond de woningen / gebouwen is hier prima broedbiotoop aanwezig.
- Steenuil: de boerderij waar de steenuil naar verwachting broedt (afbeelding 6), bevindt zich ten zuiden van de Horsterweg, dat wil zeggen niet in het plangebied Klaver 11. Ten noorden van de Horsterweg is hier een grootschalige kas aanwezig, een woning met omliggende tuin en veel opgaande beplanting. De geschiktheid van de noordkant van de Horsterweg als foerageergebied is door de aanwezige gebouwen / beplanting zeer gering. Ten zuiden van de Horsterweg is kleinschalig open grasland aanwezig. Het zwaartepunt van het foerageergebied van de steenuil bevindt zich daarom naar alle waarschijnlijkheid ten zuiden van de Horsterweg dat wil zeggen buiten het plangebied.

- Vleermuizen: de doorgaande beplanting langs de Horsterweg is geschikt als vliegroute en foerageergebied. Dit geldt ook voor de beplanting langs de Gekkengraaf en andere aanwezige lijnelementen in het plangebied (die niet nader zijn onderzocht door Schut & Hoogerwerf, 2011). Ook overige aanwezige beplanting en erven in het plangebied zijn geschikt als foerageergebied. Over de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is niets bekend; in de opgaande beplanting langs de Horsterweg worden deze niet verwacht, mogelijk wel in de aanwezige bebouwing. Verblijfplaatsen zijn in het onderzoek van Schut & Hoogerwerf (2011) echter niet aangetroffen. De (mogelijk) te slopen gebouwen zijn aan de buitenzijde gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen. Mogelijke verblijfplaatsen zijn echter niet aangetroffen.

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende overige waarnemingen langs de Horsterweg gedaan: boomkruiper, braamsluiper, geelgors, grasmus, houtduif, merel, scholekster, tjiftjaf, vink, zwarte kraai en zwartkop. In de boerderij ten zuiden van de Horsterweg (buiten het plangebied) langs de Gekkengraaf broeden gierzwaluwen (4 exemplaren ter plaatse).

Afbeelding 5 (boven). Door Schut & Hoogerwerf (2011) aangegeven locatie buizerdnest langs Horsterweg.
Afbeelding 6 (onder). Waarschijnlijke broedlocatie steenuil (boerderij links).

2.5 EFFECTEN OP BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN

Als gevolg van de ontwikkeling van Klaver 11 zijn de volgende effecten op beschermde planten- en diersoorten te verwachten:

- Effecten op de aangetroffen beschermde diersoorten, met name verstoring.
- Doden en vernietigen van holen van kleine zoogdieren.
- Tijdelijke verstoring in het broedseizoen door werkverkeer en permanente vernietiging van broedplaatsen van in en rond het plangebied broedende algemene vogelsoorten, wanneer struiken en bomen worden gerooid.

Per soort(groep) worden deze mogelijke effecten kort besproken. Hierbij is onderscheid gemaakt in tijdelijke en permanente effecten.

- Kleine modderkruiper: de Gekkengraaf blijft in tact. Er wordt wel meer ruimte geboden aan de groenstructuur langs de Gekkengraaf. Aangezien inrichting en beheer van de Gekkengraaf zelf niet veranderen, blijft het leefgebied van deze soort behouden. Uitgangspunt is dat er geen effect is op het leefgebied, als gevolg van aanpassing van de watergang of lozingen in de watergang.
- Buizerd: op basis van het flora- en fauna-onderzoek voor Klavertje 4 (Schut & Hoogerwerf, 2011) is geconcludeerd dat langs de Horsterweg ter hoogte van de Gekkengraaf een buizerdnest aanwezig is. In 2012 is op deze locatie géén nest meer aangetroffen, wel meer dan 200 meter zuidelijker, buiten het plangebied van Klaver 8. Deze nestlocatie wordt niet verstoord door de ontwikkeling van Klaver 8. Er is dan wel sprake van een afname van foerageergebied in de ruime omgeving, maar binnen een straal van 1 km blijft voldoende oppervlakte foerageergebied in stand. Geconcludeerd wordt dat de ontwikkeling van Klaver 11 geen effect heeft op deze soort.
- Huismus: voorzien is in de sloop van de bebouwing op het noordelijk gelegen perceel (ten noordwesten van de rotonde in de Horsterweg). Hierdoor gaan jaarrond beschermde nesten van de huismus verloren. De gegevens uit Schut & Hoogerwerf, 2011 zijn niet specifiek genoeg om te bepalen hoeveel nesten exact verdwijnen als gevolg van de sloop. Bekend is dat op 9 locaties 22 nesten zijn aangetroffen. Dit betekent dat er op de te slopen locatie minimaal 1 nest aanwezig is en maximaal 14 (uitgaande dat overige 8 locaties tenminste één nest aanwezig is). Verder gaan leefgebieden in de omgeving van de nestlocaties mogelijk verloren door herinrichting en is er (in het broedseizoen) mogelijk sprake van verstoring door werkverkeer.
- Steenuil: de mogelijke nestlocatie van de steenuil in de boerderij ten zuiden van de Horsterweg (buiten het plangebied) blijft gehandhaafd. Aan de noordzijde van de Horsterweg is uitsluitend marginaal foerageergebied in kleine oppervlakte aanwezig. Het zwaartepunt van het foerageergebied ten zuiden van de Horsterweg, ligt buiten het plangebied. Ter hoogte van de boerderij met de nestplaats zijn geen werkzaamheden gepland.
- Vleermuizen: bij behoud van de doorgaande groen- en bebouwingsstructuur langs de Horsterweg zal de functie als vleermuisvliegroute behouden blijven. Deze functie wordt versterkt door extra aanplant. Dit geldt ook voor de landschapszone langs de A73 en de Gekkengraaf. Aangezien bomen in principe niet verdwijnen, is het verdwijnen van potentiële verblijfplaatsen niet aan de orde. De te slopen gebouwen zijn niet geschikt als vleermuisverblijfplaats. Aangezien de werkzaamheden met name overdag plaatsvinden, vindt geen (tijdelijke) verstoring van de functie als vlieg- en foerageerroute plaats. De functionaliteit hiervan is niet in het geding.

De beschreven effecten op de aanwezige beschermde diersoorten zijn samengevat in tabel 2.

Beschermde soort	Tijdelijk effect	Permanent effect
Kleine modderkruiper	Geen	Geen
Buizerd	Geen	Geen
Huismus	Verstoring a.g.v. werkverkeer	Mogelijke vernietiging van huidige nestlocaties Mogelijke vernietiging huidig functioneel leefgebied
Steenuil	Mogelijke verstoring a.g.v. werkverkeer	Geen
Vleermuizen	Geen	Versterking vliegroutes en foerageerplaatsen
Algemene broedvogelsoorten	Mogelijke verstoring a.g.v. werkverkeer	Vernietiging van nestlocaties wanneer bomen en struiken worden gerooid
Kleine zoogdiersoorten	Doden en vernietigen hollen	Geen

Tabel 2. Effecten op aanwezige beschermde diersoorten.

Op grond van de hiervoor beschreven effecten vindt mogelijke overtreding plaats van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet (tabel 3).

- Artikel 8 is alleen van belang voor plantensoorten en derhalve hier niet relevant.
- Overtreding van artikel 9 is van toepassing op kleine zoogdieren, maar ook op vogels wanneer de broedplaatsen vernietigd worden tijdens het broedseizoen. Derhalve mag er niet gekapt/ gesloopt worden in broedseizoen wat wordt geregeld in bestemmingsplan.
- De verbodsbepalingen van artikel 10 (opzettelijk verontrusten) zijn in het algemeen niet aan de orde bij ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.
- Artikel 11 is het gehele jaar van toepassing bij soorten met jaarrond beschermde nesten, waaronder de huismus. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud van het nest en de functionele omgeving van het nest, voor zover het broedsucces daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Van overtreding van artikel 11 is bij de huismus mogelijk sprake, omdat bebouwing met de huidige nestlocaties verdwijnt. Daarnaast verandert de omgeving, die het foerageergebied vormt, ingrijpend als gevolg van de werkzaamheden. Voor kleine zoogdieren en algemeen voorkomende vogels is echter ook voorzien dat verblijfplaatsen mogelijk vernietigd worden.
- Voor kleine zoogdiersoorten (bijlage 1-soorten) geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling.

Effect op beschermde soort	Art. 8	Art. 9	Art. 10	Art. 11	Art. 12
Kleine modderkruiper	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Buizerd	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Huismus	Nee	Nee	Nee	Ja	Nee
Steenuil	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Vleermuizen	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Algemene broedvogelsoorten	Nee	Nee	Nee	Ja	Nee
Kleine zoogdiersoorten	Nee, vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling				

Tabel 3. Overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet.

VERKLARING VERBODSBEPALINGEN:

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

2.6 MITIGERENDE MAATREGELN

2.6.1 ALGEMENE MAATREGELN

De in § 2.5 beschreven effecten van de aanleg van Klaver 11 kunnen worden verminderd of voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen. Ook op basis van de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is het verplicht bij de uitvoering zoveel mogelijk rekening te houden met de aanwezigheid van beschermde dier- en plantensoorten. Bij de te treffen mitigerende maatregelen gaat het vooral om randvoorwaarden met betrekking tot de ruimtelijke ingrepen en de tijdige realisatie van alternatieve voorzieningen.

Voor een aantal soorten is in tabel 3 voorzien in het overtreden van verbodsbepalingen. Maatregelen voorkomen voor een aantal soorten overtreding van verbodsbepalingen. De volgende maatregelen zijn noodzakelijk:

- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de broedtijd (half maart-half augustus), dat wil zeggen in de periode half augustus-half maart.
- Indien het niet mogelijk is om werkzaamheden buiten de broedtijd uit te voeren: de kap van bomen of het verwijderen van struweel dient te gebeuren na controle door een ecooloog. Wanneer uit de controle blijkt dat er broedende vogels aanwezig zijn, dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld. Sloop dient buiten het broedseizoen plaats te vinden.

2.6.2 HUISMUS

De mitigerende maatregelen zijn gebaseerd op de Soortenstandaard Huismus (Dienst Regelingen, 2011b). In de soortenstandaard worden beschermingsmaatregelen beschreven voor:

1. Enkel gebouw slopen.
2. Verwijderen lage beplanting, aanbrengen verharding, grootschalig bestraten.

Het effect van 1) is verstoring en vernietiging van het nest dat daardoor permanent verlaten wordt. Het effect van 2) is aantasting functionele leefomgeving van de voortplantingsplaats.

De volgende mogelijke maatregelen zijn in de Soortenstandaard Huismus opgenomen:

- Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de seizoensactiviteiten van de huismus, om verstoring in de meest kwetsbare periode te voorkomen. Werkzaamheden aan de te slopen bebouwing dienen daarom buiten de periode begin maart-eind juli plaats te vinden (onder begeleiding van een ecooloog).

Bij het verdwijnen van broedplaatsen worden drie fasen onderscheiden waarin maatregelen moeten worden genomen. De volgende maatregelen zijn ook ondergebracht onder deze fasen en komen (letterlijk) uit de soortenstandaard:

- Maatregelen voorafgaand aan de werkzaamheden (tijdelijke voorziening):
 - Voor elke aan te tasten of te verwijderen verblijfplaats moeten minimaal twee nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen worden gecreëerd in de vorm van bijvoorbeeld nestkasten, neststenen of vogelvides¹ of vergelijkbare voorzieningen:
 - voor vervanging van nestgelegenheid die zich in muren bevonden zijn neststenen het beste alternatief.
 - voor vervanging van nesten die zich onder dakpannen bevonden komen vogelvides of daaraan vergelijkbare voorzieningen het meest in aanmerking.
 - Biedt meerdere nestplekken bij elkaar aan. Zorg dat de openingen minimaal 50 centimeter uit elkaar liggen; dit kan dichterbij elkaar, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit.
 - Deze verblijfplaatsen moeten:
 - in de directe omgeving (in de regel binnen 200 meter, bij uitzondering 500 meter) van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
 - niet te heet worden in de middagzon: voorkeur heeft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot of iets dergelijks.
 - Deze verblijfplaatsen moeten tijdig, dat wil zeggen minimaal drie maanden voor de werkzaamheden, aanwezig zijn om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
 - Deze tijdelijke verblijfplaatsen moeten, zo ver ze als zodanig functioneren, jaarlijks worden schoongemaakt in een periode dat verstoring niet of minimaal optreedt.
 - Er kan gekozen worden om meteen zorg te dragen voor permanente voorzieningen. Zie daarvoor de eisen die onder dat punt genoemd staan.
- Maatregelen tijdens sloop:
 - Werk buiten de periode dat het nest wordt gebruikt als broedgelegenheid.
 - Er moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld waarin alle maatregelen zijn vastgelegd. Dit moet op de locatie aanwezig zijn en bij alle betrokken partijen bekend zijn.
- Maatregelen na afloop van werkzaamheden (permanente voorziening):
 - Maatregelen moeten zich richten op het creëren van voldoende nestgelegenheid voor een volledige kolonie: maken van spleten tussen laatste rij dakpannen en dakgoten, plaatsen van neststenen, vogelvides, e.d.
 - Voor elke aan te tasten of te verwijderen verblijfplaats moeten minimaal twee nieuwe permanente verblijfplaatsen worden gecreëerd in de vorm van bijvoorbeeld neststenen of vogelvides:
 - voor vervanging van nestgelegenheid die zich in muren bevonden zijn neststenen het beste alternatief.

¹ Een vogelvide is een prefab nestkast die over de gehele lengte onder het pannendak wordt aangebracht: zie http://www.vogelbescherming.nl/vogels_beschermen/stad_en_dorp/huisumus/_vogelvide_

- voor vervanging van nesten die zich onder dakpannen bevonden komen vogelvides of vergelijkbare voorzieningen het meest in aanmerking. Houten nestkasten zijn niet altijd voldoende duurzaam om te dienen als permanente vervanging. Voor tijdelijke vervanging ter overbrugging van de periode van de werkzaamheden zijn ze wel geschikt.
- Deze verblijfplaatsen moeten niet te heet worden in de middagzon: voorkeur heeft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot of iets dergelijks.
- Biedt meerdere nestplekken bij elkaar aan. Zorg dat de openingen minimaal 50 centimeter uit elkaar liggen; dit kan dichter bijeen, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit.
- Belangrijk is dat in de omgeving van de nieuwe nestplaats voldoende dekking aanwezig is en dat er voldoende voedsel (continu) beschikbaar is.

Hoewel grote delen van het plangebied mogelijk verhard worden, blijven tijdens de werkzaamheden langs de randen van het werkgebied, maar ook in de omgeving buiten het plangebied voldoende foerageergebieden beschikbaar. Bij uiteindelijke inrichting is het belangrijk om rekening te houden met de volgende maatregelen uit de soortenstandaard:

- In stand houden van overhoekjes of ruigte stroken met onkruiden als bron voor zaden en kleine zachte insecten.
- Klinkerbestrating in plaats van gesloten (asfalt)verharding.
- Extensiever beheer van gazons.

De werkzaamheden vinden plaats onder begeleiding van een ecooloog en de genomen maatregelen worden gemonitord tot 1 jaar na oplevering van het bedrijfsterrein. Het ecologisch werkprotocol is opgenomen in hoofdstuk 3.

De maatregelen die gerealiseerd moeten worden, lijken zeer goed inpasbaar in het te ontwikkelen gebied.

2.7 CONCLUSIES T.A.V. DE FLORA- EN FAUNAWET

In het plangebied van Klaver 11 komen diverse beschermde diersoorten voor. Met name op vogels en zoogdieren zijn (tijdelijke en permanente) effecten als gevolg van de planontwikkeling te verwachten. Voor huismus, algemeen voorkomende vogels en kleine zoogdiersoorten vindt mogelijk overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet plaats. Voor kleine zoogdiersoorten geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor de algemene vogelsoorten worden mitigerende maatregelen getroffen, in dat geval zijn effecten te voorkomen en is geen sprake meer van overtreding van verbodsbepalingen. Voor de huismus is voorzien in meer specifieke maatregelen om het verlies van nestlocaties te mitigeren. Voor vogels met jaarrond beschermde nesten (waaronder huismussen) geldt in geval van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling geen vrijstelling en moet bij de overtreding van een verbodsartikel altijd een ontheffing of een omgevingsvergunning worden aangevraagd.

3

Ecologisch werkprotocol

3.1 INLEIDING

Dit ecologisch werkprotocol is opgesteld ten behoeve van de ontwikkeling van het plangebied Klaver 11, gelegen tussen de A73 en de Horsterweg in de gemeente Horst aan de Maas. Uit het onderzoek naar flora en fauna (hoofdstuk 2) is gebleken dat op enkele deellocaties sprake is van verstoring van beschermde soorten. Voor de huismus is het niet toegestaan de voorgenomen werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, ook al worden de voor deze soort genoemde maatregelen uitgevoerd. Voor overige soorten zijn geen maatregelen nodig. De genoemde maatregelen voor algemene vogelsoorten moeten wel worden uitgevoerd. Voor het verstoren van vogels in het broedseizoen is namelijk geen ontheffing te verkrijgen.

Het ecologisch werkprotocol beschrijft de uit te voeren mitigerende maatregelen en wijze en tijdstip van uitvoering. Het werkprotocol dient als chronologische leidraad. Er is gefocust op 'eenvoudige' en heldere opzet, zodat een ieder hier mee kan werken.

3.2 HUISMUS

Aanleiding

Verstoring en vernietiging broedplaats en aantasting functionele leefomgeving.

Maatregelen

- Voorafgaand aan de sloop van bebouwing: realiseren van tijdelijke of permanente huisvesting.
- Fasering van werkzaamheden zodat de huismus in de kwetsbare periode gespaard blijft.
- Na afronding werkzaamheden, realiseren van permanente huisvesting in nieuwe bebouwing. Dit is aan de orde indien huisvesting voorafgaand aan werkzaamheden tijdelijk van aard was.
- Realiseer foerageergebieden voor de huismus.

De werkzaamheden vinden plaats onder begeleiding van een deskundige ecooloog en de genomen maatregelen worden gemonitord tot 1 jaar na oplevering van het bedrijfsterrein.

Wijze van uitvoering

Manier van uitvoering en huisvesting voor zowel tijdelijke als permanente huisvesting zijn uitgebreid beschreven in § 2.6.2.

Tijdstip van uitvoering

Realiseren tijdelijke huisvesting:

- Minimaal drie maanden voor sloop van de bebouwing.

Sloop bebouwing:

- In de periode 1 augustus – 1 maart.
- Ecologisch werkprotocol aanwezig bij uitvoerder.
- Ecologische begeleiding door deskundig ecooloog, tevens monitoring nest.

Realiseren permanente huisvesting:

- Tijdens inrichting van percelen.
- Minimaal drie maanden voor verwijdering tijdelijke huisvesting.

Verwijderen tijdelijke huisvesting:

- In de periode 1 augustus – 1 maart

Na inrichting aangrenzend perceel:

- Tot 1 jaar na ingebruikname agribusiness: monitoring nest.

3.3 ALGEMENE VOGELSOORTEN

Aanleiding

Zorgplicht.

Maatregelen

- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de broedtijd (half maart-half augustus), dat wil zeggen in de periode half augustus-half maart.
- De kap van bomen of het verwijderen van struweel dient te gebeuren na controle door een deskundige ecooloog. Wanneer uit de controle blijkt dat er broedende vogels aanwezig zijn, dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld.

Tijdstip van uitvoering

Tijdens inrichting aangrenzend perceel:

- In de periode half augustus – half maart.
- Voorafgaande controle van kap van bomen of verwijderen struweel door deskundige ecooloog.

3.4 AFWIJKINGEN

Overige streng beschermde soorten

Wanneer men gedurende het uitvoeren van werkzaamheden onverhoopt stuit op andere streng beschermde soort dan genoemd in onderhavig werkprotocol, dan dienen deze werkzaamheden tijdelijk te worden gestaakt. In overleg met een deskundige dient te worden bepaald hoe verder te handelen.

Algemene zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan alle soorten te worden voorkomen. Hierbij dient, met name bij het verwijderen van groen of opslag van materialen rekening te worden gehouden met eventueel aanwezige kleine algemene diersoorten als egel, huisspitsmuis, gewone pad en bruine kikker. Deze dienen de gelegenheid te krijgen om de onderzoekslocatie uit zich zelf te verlaten. Indien noodzakelijk dienen de dieren te worden verplaatst naar geschikt habitat buiten de ingrepen op de onderzoekslocatie.

Broedseizoen

De periode voor het broedseizoen, 15 maart tot 15 augustus, is indicatief. Ook buiten deze periode zijn broedende vogels streng beschermd en mogen niet worden verstoord. Tijdens het broedseizoen mogen de werkzaamheden alleen worden uitgevoerd als uit een recente (enkele dagen voor aanvang van de werkzaamheden) inventarisatie is gebleken dat er geen broedvogels op of in de directe nabijheid van de locatie van ingreep aanwezig zijn.

Om verstoring te voorkomen kunnen de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden gestart of kan de locatie van ingreep voorafgaand aan het broedseizoen voor vogels ongeschikt worden gemaakt.

4 Bronnen

- Dienst Regelingen, 2011b. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Soortenstandaard versie 1.1, december 2011. Ministerie van EL&I, Den Haag.
- Schut, D. & G. Hoogerwerf, 2011. Beschermd flora en fauna onderzoeksgebied Klavertje 4. Onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen.

Bijlage 1

Wettelijk kader Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet, die in april 2002 in werking is getreden, beschermt een groot aantal plant- en diersoorten. In artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet is opgenomen welke handelingen niet toegestaan zijn (zie onderstaand tekstkader). De werkzaamheden kunnen strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

In sommige gevallen is het overigens mogelijk het plan zo uit te voeren dat overtreding van de genoemde verbodsbepalingen niet aan de orde is (zie tekstkader over de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet). Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, moet een ontheffing aangevraagd worden, die het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, EL&I (voorheen ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) alleen onder bepaalde voorwaarden verstrekt.

Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Om helder te krijgen of er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet plaats vinden en of daarvoor eventueel een ontheffing noodzakelijk is, dienen de volgende vragen beantwoord te worden:

1. Zijn er beschermde planten of dieren in het project- en verstoringsgebied aanwezig, en zo ja, welke?
2. Kunnen er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet optreden op deze soorten ten gevolge van de uitvoering van het project?

In 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) in werking getreden, welke behoort bij de Flora- en faunawet. Een belangrijke wijziging met deze AMvB is dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt. Voor deze soorten is het, onder voorwaarden, niet meer noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen. In de AMvB zijn verschillende beschermingscategorieën onderscheiden (zie onderstaande tabel).

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2	Overige soorten Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3 Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: <ul style="list-style-type: none"> - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3 Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: <ul style="list-style-type: none"> - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> dwingende reden van groot openbaar belang <p>Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.</p> <ul style="list-style-type: none"> enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;

- tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Zorgplicht

Naast de verbodsbepalingen is in de Flora- en faunawet ook een zorgplicht opgenomen (zie onderstaande tekstkader). Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Zorgplicht Flora- en faunawet

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkómen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Colofon

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL KLAVER 11 I.K.V. DE FLORA- EN FAUNAWET

OPDRACHTGEVER:

Development Company Greenport Venlo

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

ir. J.W.D. Hollander

GECONTROLEERD DOOR:

ing. L.C.J. Bekkers

VRIJGEGEVEN DOOR:

ing. L.C.J. Bekkers

18 januari 2013

076641505:0.4

ARCADIS NEDERLAND BV

Utopialaan 40-48

Postbus 1018

5200 BA 's-Hertogenbosch

Tel 073 6809 211

Fax 073 6144 606

www.arcadis.nl

Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.